

FARMACEUTSKA KOMORA CRNE GORE

Oktobarske revolucije 42, 81 000 Podgorica tel/fax: (+382 20) 621 298

e-mail: farmaceutska.komora.cg@gmail.com; www.fkcg.org

Poštovani članovi,

Budući da postoje nedoumice i pitanja od strane farmaceuta Komori, u vezi odrađivanja pripravničkog staža po starom i novom Pravilniku, kao i termina stručno usavršavanje i osposobljavanje i prava koja proizilaze iz istog, evo i kratkog pojašnjenja o tome.

Napomena: Na sajtu Komore www.fkcg.org u dijelu Regulatora možete pronaći oba propisa -pravilnika o stažu, kao i ZAKON O STRUČNOM OSPOSOBLJAVANJU I USAVRŠAVANJU.

I. Važenje i izmjene starog i novog Pravilnika o prip. stažu

Naime, Po Starom pravilniku pripravnički staž je propisivao trajanje staža 12 mjeseci.

Donošenjem novog Pravilnika o pripravničkom stažu nastupile su izmjene u tom dijelu, te pripravnički shodno članu 50 Novog pravilnika traje 9 mjeseci. (čl.2 novog pravilnika)

Preciznije:

1.Pripravnici koji su započeli pripravnički staž prije 15.januara 2013.g pripravnički staž završiče prema starom Pravilniku tj.u trajanju od 12 mjeseci .

2. Pripravnici koji su započeli pripravnički staž počevši od 15.januara obavljace pripravnički u trajanju od 9 mjeseci .

VAŽNO:

Član 50 novog Pravilnika o uslovima dužini trajanja ,načinu obavljanja staža Sl.list 39/04 i 14/10

Pripravnici koji su započeli pripravnički staž prije 15.01.2013. godine pripravnički staž završiče na osnovu Pravilnika o planu i programu praktičnog rada i obuke, obrascu i načinu vođenja pripravničke knjižice, sastavu ispitne komisije i načinu polaganja stručnog ispita zdravstvenih radnika i zdravstvenih saradnika - pripravnika sa visokom školskom spremom ("Službeni list CG". br. 10/09 i 40/11).

II. Što se tiče stručnog usavršavanja i osposobljavanja po Vladinom programu prijavljivanje se vrši preko Zavoda za zapošljavanje i Uprave za kadrove i imaju status nezaposlenog lica, ali zaključuju ugovor o stručnom osposobljavanju i korisnik će imati pravo da polaže stručni ispit (bliže objašnjenje u izvodu daljeg teksta)

U programu jednako učestvuju- prijavljuju se poslodavci - državni i privatni sektor ,kao i korisnici –farmaceuti

III. U daljem tekstu izvodi iz pravilnika (novog i starog- (Plan i program pripravničkog staža i program polaganja stručnog ispita), kao i zakona o stručnom osposobljavanju i usavršavanju)

Izvod iz Novog pravilnika o planu i programu staža:

ć) Plan staža diplomiranih farmaceuta

Član 7

Plan staža diplomiranih farmaceuta obuhvata:

- 1) farmaceutsku tehnologiju sa farmakodinamikom - 8 mjeseci;
- 2) kontrolu kvaliteta lijekova – 15 dana;
- 3) farmaceutsku etiku i menadžment -15 dana.

d) Program staža diplomiranih farmaceuta

Član 8

U toku pripravničkog staža, u skladu sa planom staža i programom staža, pripravnik ovladava tehnikom praktičnog rada u sljedećim poslovima:

1) Farmaceutska tehnologija i farmakologija sa farmakoterapijom- (sedam mjeseci u apoteci i jedan mjesec u bolničkoj apoteci)

a) Tokom obavljanja pripravničkog staža u apoteci, upoznaje se sa::

- upoznaje se sa organizacijom rada u apoteci;
 - upoznaje gotove lijekove (farmaceutski oblik, jačinu, pakovanje, doze, upotrebu i farmakodinamsko dejstvo);
 - radi na izdavanju gotovih lijekova, evidenciji o izdatim lijekovima i primjeni propisa o izdavanju lijekova;
 - priprema i izdaje lijekove po magistralnim receptima (sterilne i nesterilne);
 - pravi i ispituje galenske preparate u laboratoriji apoteke (sterilne i nesterilne);
 - vrši kvantitativno ispitivanje i identifikaciju lijekovitih supstanci i druga ispitivanja u laboratoriji apoteke;
 - upoznaje se sa izborom, planiranjem, snabdijevanjem; skladištenjem i čuvanjem aktivnih i pomoćnih supstanci i odgovarajuće ambalaže za izradu magistralnih i galenskih preparata;
 - izdaje lijekove čiji je režim izdavanja bez recepta;
 - upoznaje se sa prijemom, skladištenjem i čuvanjem lijekova medicinskih sredstava;
 - vodi odgovarajuću dokumentaciju i evidenciju;
 - upoznaje se sa: načinom praćenja upotrebe lijekova i unapređivanjem farmakoterapijskih mjera i postupaka u racionalnoj upotrebi lijekova i medicinskih sredstava, savjetovanjem pacijenata o pravilnoj upotrebi lijekova i značajem pridržavanja propisane terapije, izbjegavanjem interakcija terapijskog dupliranja primjene lijekova, praćenjem, prijavljivanjem i izvještavanjem o neželjenim reakcijama na lijekove, vođenjem evidencije o receptima za lijekove koji sadrže opojne ili psihotropne supstance;
- a) Tokom obavljanja pripravničkog staža u bolničkoj apoteci, upoznaje se sa:
- poslovima farmaceutske djelatnosti koji se sprovode na sekundarnom i tercijernom nivou zdravstvene zaštite kao što su planiranje, nabavka, prijem, skladištenje, distribucija lijekova unutar ustanove po trebovanjima sa odeljenja, finansijska administracija, informacioni poslovi - analize potrošnje.

2) Kontrola kvaliteta lijekova- u laboratoriji za kontrolu kvaliteta lijekova -15 dana

- upoznaje se sa: poslovima i organizacijom rada laboratorije za kontrolu lijekova;
- procedurama i uputstvima za rad u skladu sa smjernicama Dobre kontrolne laboratorijske prakse;

- ispitivanjem i kontrolom kvaliteta aktivnih, pomoćnih supstanci i ambalaže;
- primjenom odgovarajućih procedura za ispitivanje lijekova u skladu sa evropskom, nacionalnom ili drugim priznatim farmakopejama ili provjerenim metodama ispitivanja;
- obradom i procjenom rezultata ispitivanja;
- vođenjem laboratorijske dokumentacije;
- zakonskim propisima vezanim za ispitivanje i kontrolu lijekova.

3) **Farmaceutska etika i menadžment -15 dana**

- upoznavanje sa osnovnim etičkim načelima u obavljanju farmaceutske zdravstvene djelatnosti;

- primjenom etičkog kodeksa u praksi i procjenom profesionalne odgovornosti;
- ljudskim pravima i vrijednostima u zdravstvenoj zaštiti i pravima i dužnostima pacijenata;
- planom mreže zdravstvenih ustanova, organizacijom farmaceutskog sektora (od proizvodnje do pacijenta) i principima savremenog poslovanja;
- izradom planova i programa aktivnosti vezanih za sprovođenje farmaceutske zdravstvene djelatnosti, njihovom praćenju, analizi i evidenciji,
- radom epidemiološke službe i ulogom farmaceuta u vanrednim prilikama.

dž) Plan staža diplomiranih farmaceuta - medicinskih biohemičara

Član 9

Plan staža diplomiranih farmaceuta - medicinskih biohemičara, obuhvata:

- 1) medicinsku biohemiju - šest mjeseci;
- 2) sanitarnu hemiju – jedan mjesec i 10 dana;
- 3) toksikološku hemiju – jedan mjesec i 10 dana;
- 4) socijalnu medicinu - 10 dana.

đ) Program staža diplomiranih farmaceuta - medicinskih biohemičara

Član 10

U toku pripravnčkog staža, u skladu sa planom staža i programom staža, pripravnik ovladava tehnikom praktičnog rada u sljedećim poslovima:

1) Medicinska biohemija- šest mjeseci

- upoznaje se sa organizacijom rada u laboratoriji (uzimanje, prijem, konzerviranje i trijaža biološkog materijala i izdavanje i kontrola rezultata);

- učestvuje u pravljenju rastvora i izvođenju analiza kao što su: krvna slika CE, leukocitna formula, koagulacija, hemijski pregled urina, analiza stolice, analiza sastojaka krvi, proteini, fibrinogen, ureja, mokraćna kiselina, kreatinin, bilirubin, glukoza, trigliceridi, holesterol, gvožđe, kalcijum fosfat, ACT, ALT, alkalna fosfataza, anilaza i dr.

2) Sanitarna hemija- jedan mjesec i 10 dana:

- upoznaje se sa propisima o zdravstvenom kvalitetu i zdravstvenoj ispravnosti životnih namirnica i predmeta opšte upotrebe, sa osnovnim metodama analize vode za piće, mlijeka, mliječnih proizvoda, masti i ulja, mesa, mesnih proizvoda, konzervi, žitarica i proizvoda od žita, kafe i surogata, voća i povrća, alkoholnih i bezalkoholnih pića i predmeta opšte upotrebe i metodama za dokazivanje antioksidansa i konzervansa u namirnicama.

3) Toksikološka hemija- jedan mjesec i 10 dana:

- upoznaje se sa načinom uzimanja materijala za toksikološko hemijska ispitivanja, analizom materijala i tumačenjem rezultata i praktičnom primjenom fizičko-hemijskih metoda za ispitivanje toksičnih supstancija u atmosferi i biološkom materijalu (organi, krv, mokraća i dr.)

4) Socijalna medicina- 10 dana

- upoznaje se sa osnovama i principima zdravstvene zaštite, metodama planiranja i programiranja u zdravstvu;

- učestvuje u izradi programa i planova rada i ovladava osnovama zdravstvene statistike i ekonomike u zdravstvu.

Program stručnog ispita po novom Pravilniku:

VI PROGRAM STRUČNOG ISPITA

Član 47

Stručni ispit se sastoji iz opšteg i posebnog dijela.

Stručni ispit se polaže usmeno.

Program opšteg dijela stručnog ispita obuhvata:

- 1) Ustavno uređenje Crne Gore;
- 2) Osnovno poznavanje propisa o radnim odnosima;
- 3) Propise o zdravstvenoj zaštiti i zdravstvenom osiguranju;
- 4) Propise o penzijskom i invalidskom osiguranju.

Program posebnog dijela stručnog ispita je

C. Za diplomirane farmaceute:

- 1) farmaceutska tehnologija;
- 2) farmakologija;
- 3) kontrola lijekova;
- 4) higijena;
- 5) socijalna medicina sa zdravstvenom statistikom.

D. Za diplomirane farmaceute-medicinske biohemičare:

- 1) medicinska biohemija;
- 2) sanitarna hemija;
- 3) toksikološka hemija;
- 4) socijalna medicina sa zdravstvenom statistikom.

Izvod iz Starog pravilnika o pripravničkom stažu :

e) Plan staža diplomiranih farmaceuta

Član 7

Plan staža diplomiranih farmaceuta, obuhvata:

- 1) farmaceutsku tehnologiju sa farmakodinamikom- devet mjeseci i 20 dana;
- 2) ispitivanje lijekova - dva mjeseca;
- 3) socijalnu medicinu -10 dana.

f) Program staža diplomiranih farmaceuta

Član 8

U toku pripravničkog staža, u skladu sa planom staža i programom staža, pripravnik ovladava tehnikom praktičnog rada u sljedećim poslovima:

- 1) **Farmaceutska tehnologija sa farmakodinamikom - devet mjeseci i 20 dana**
 - upoznaje se sa organizacijom rada u apoteci;
 - radi na izdavanju lijekova, evidenciji o izdatim lijekovima i primjeni propisa o izdavanju lijekova, upoznaje gotove lijekove i njihovo farmakodinamsko dejstvo, doze, upotrebu i drugo, priprema i izdaje lijekove po magistralnim receptima;
 - pravi i ispituje galenske preparate u laboratoriji apoteke, pravi paraneuralne rastvore i vrši sterilizaciju;
 - vrši kvantitativno ispitivanje i identifikaciju lijekovitih supstancija i druga ispitivanja u laboratoriji apoteke;
 - praktično radi na stručnoj administraciji, planiranju, nabavci lijekova, obračunavanju cijena i dr.

2) Ispitivanje lijekova - dva mjeseca

- upoznaje se sa propisima koji se odnose na ispitivanje i kontrolu lijekova, kao i sa analizama lijekova.

Zavisno od posla za koji se opredjeljuje, pripravnik može dio staža u laboratorijama za ispitivanje lijekova zamijeniti stazom u medicinsko-biohemijskim laboratorijama, gdje

se upoznaje sa biohemijskim analizama ili sanitarne hemije, gdje se upoznaje sa analizama vode i životnih namirnica, ili stažom u laboratorijama toksikološke hemije, gdje se upoznaje sa analizama toksikološke hemije i sa načinom uzimanja uzoraka za laboratorijska ispitivanja.

3) Socijalna medicina - 10 dana

- upoznaje se sa osnovama i principima zdravstvene zaštite, sa metodama planiranja i programiranja u zdravstvu, a posebno u apotekama, učestvuje u izradi planova i programa rada, njihovom praćenju, analizi i evaluaciji;
- ovladava osnovama zdravstvene statistike i osnovama ekonomike u zdravstvenoj zaštiti;
- sprovodi zdravstveno-vaspitni rad pri izdavanju lijekova.

g) Plan staža diplomiranih farmaceuta - medicinskih biohemičara

Član 9

Plan staža diplomiranih farmaceuta - medicinskih biohemičara, obuhvata:

- 1) medicinsku biohemiju - sedam mjeseci i 20 dana;
- 2) sanitarnu hemiju - dva mjeseca;
- 3) toksikološku hemiju - dva mjeseca;
- 4) socijalnu medicinu - 10 dana.

h) Program staža diplomiranih farmaceuta - medicinskih biohemičara

Član 10

U toku pripravničkog staža, u skladu sa planom staža i programom staža, pripravnik ovladava tehnikom praktičnog rada u sljedećim poslovima:

1) Medicinska biohemija- sedam mjeseci i 20 dana

- upoznaje se sa organizacijom rada u laboratoriji (uzimanje, prijem, konzerviranje i trijaža biološkog materijala i izdavanja i kontrola rezultata);

- učestvuje u praviljanju rastvora i izvođenju analiza kao što su: krvna slika CE, leukocitna formula, koagulacija, hemijski pregled urina, analiza stolice, analiza sastojakakrvi, proteini, fibrinogen, ureja, mokraćna kisjelina, kreatinin, bilirubin, glukoza, trigliceridi, holesterol, gvožđe, kalcijum fosfat, ACT, ALT, alkalna fosfataza, anilaza i dr.

2) Sanitarna hemija- dva mjeseca

- upoznaje se sa propisima o zdravstvenom kvalitetu i zdravstvenoj ispravnosti životnih namirnica i predmeta opšte upotrebe, sa osnovnim metodama analize vode za piće, mlijeka, mliječnih proizvoda, masti i ulja, mesa, mesnih proizvoda, konzervi, žitarica i proizvoda od žita, kafe i surogata, voća i povrća, alkoholnih i bezalkoholnih pića i predmeta opšte upotrebe i metodama za dokazivanje antioksidansa i konzervansa u namirnicama.

3) Toksikološka hemija- dva mjeseca

- upoznaje se sa načinom uzimanja materijala za toksikološko hemijska ispitivanja, analizom materijala i tumačenjem rezultata i praktičnom primjenom fizičko-hemijskih

metoda za ispitivanje toksičnih supstancija u atmosferi i biološkom materijalu
(organi, krv, mokraća i dr.)

4) Socijalna medicina- 10 dana

- upoznaje se sa osnovama i principima zdravstvene zaštite, metodama planiranja i programiranja u zdravstvu;
- učestvuje u izradi programa i planova rada i ovladava osnovama zdravstvene statistike i ekonomike u zdravstvu.

i) Plan staža diplomiranih biohemičara, diplomiranih hemičara, diplomiranih tehnologa, diplomiranih biologa i diplomiranih fizikohe mičara

Član 11

Plan staža diplomiranih biohemičara, diplomiranih hemičara, diplomiranih tehnologa, diplomiranih biologa i diplomiranih fizikohe mičara, obuhvata:

- 1) sanitarnu hemiju sa toksikologijom - osam mjeseci;
- 2) biohemiju životnih namirnica sa osnovama ishrane - dva mjeseca;
- 3) bakteriologiju sa parazitologijom -jedan mjesec;
- 4) organizaciju laboratorijskih službi sa načelima socijalne medicine - jedan mjesec.

j) Program staža diplomiranih biohemičara, diplomiranih hemičara, diplomiranih tehnologa, diplomiranih biologa i diplomiranih fizikohe mičara

Član 12

U toku pripravničkog staža, u skladu sa planom staža i programom staža, pripravnik ovladava tehnikom praktičnog rada u sljedećim poslovima:

1) Sanitarna hemija sa toksikologijom - osam mjeseci

- osposobljava za vršenje rutinskih hemijskih analiza iz oblasti životnih namirnica i analiza toksikanata.

2) Biohemija životnih namirnica sa osnovama ishrane - dva mjeseca

- upoznaje se sa metodama vršenja analiza životnih namirnica, uzimanjem uzoraka i određivanjem pojedinih parametara (voda, pepeo, masti, ugljeni hidrati, vitamini i slično) i određivanjem hranjivih sastojaka namirnica i njihove energetske vrijednosti.

3) Bakteriologija sa parazitologijom -jedan mjesec

- upoznaje se sa uzimanjem životnih namirnica za bakteriološku analizu i vršenje tih analiza.

- 4) Organizacija laboratorijske službe sa načelima socijalne medicine- jedan mjesec
- upoznaje se sa organizacijom laboratorijske službe i organizacijom zdravstvene službe u cjelini

Program opšteg (pravnog) dijela stručnog ispita je isti .

Program posebnog dijela stručnog ispita po Starom pravilniku :

C.Za diplomirane farmaceute:

- 1) farmakologija i farmakoinformatika;
- 2) farmaceutska tehnologija;
- 3) ispitivanje i kontrola lijekova;
- 4) higijena;
- 5) socijalna medicina sa zdravstvenom statistikom.

D.Za diplomirane farmaceute-medicinske biohemičare:

- 1) medicinska biohemija;
- 2) sanitarna hemija;
- 3) toksikološka hemija;
- 4) socijalna medicina sa zdravstvenom statistikom.

E.Za diplomirane biohemičare, diplomirane hemičare, diplomirane tehnologe,

diplomirane biologe i diplomirane fizikohemičare:

- 1) sanitarna hemija sa toksikologijom;
- 2) mikrobiologija i parazitologija;
- 3) socijalna medicina sa zdravstvenom statistikom

- **IZVOD IZ ZAKONA U VEZI STRUČNOG USAVRŠAVANJA I OSPOBLJAVANJA**

Закон о стручном оспособљавању лица са стеченим високим образовањем

Закон је објављен у "Службеном листу ЦГ", бр. 38/2012 од 19.7.2012. године.

„Члан 2

Стручно оспособљавање, у смислу овог закона, је континуирана, програмска и систематска активност за стицање знања, вјештина и компетенција за самостално обављање послова и радних задатака.

Стручно оспособљавање обавља се без заснивања радног односа, по програму оспособљавања за одређену област дјелатности, који је донијет у складу са посебним законима.

Корисник стручног оспособљавања

Члан 3

Стручно оспособљавање у складу са овим законом може остварити лице са стеченим високим образовањем које нема радно искуство у одређеном нивоу образовања (у даљем тексту: корисник) и налази се на евиденцији Завода за запошљавање Црне Горе (у даљем тексту: Завод).

Члан 6

- Стручно оспособљавање корисника траје девет мјесеци и признаје се као радно искуство у трајању од 12 мјесеци (odnosno po novom Pravilniku o stažu u zavisnosti od datuma započinjanja osposobljavanja je ovaj period 9 mjeseci, umjesto 12 mjeseci) и као услов за полагање одговарајућег стручног испита са стеченим високим образовањем. (

Корисник који није провео на стручном оспособљавању девет мјесеци има право да настави са стручним оспособљавањем код другог послодавца по програму по којем је започео стручно оспособљавање.

- Корисник који је обавио стручно оспособљавање у трајању од девет мјесеци не може засновати радни однос у својству приправника.

Изузетно од става 1 овог члана, корисник који је обавио стручно оспособљавање у трајању од девет мјесеци може засновати радни однос у својству приправника до испуњења прописаних услова у погледу дужине трајања приправничког стажа ради полагања одговарајућег испита за рад у суду, државном тужилаштву, адвокатури, код јавног извршитеља и нотара.

Члан 10

Корисник за вријеме стручног оспособљавања има право на мјесечну новчану накнаду у нето износу од 50% просјечне нето зараде у Црној Гори у години која претходи закључивању уговора о стручном оспособљавању, према подацима органа управе надлежног за послове статистике.

Средства за исплату накнаде из става 1 овог члана обезбјеђују се у буџету Црне Горе.

Послодавац је дужан да органу управе надлежном за управљање кадровима, односно Заводу доставља извјештај о обављању стручног оспособљавања корисника, најкасније до краја мјесеца за текући мјесец.

Кориснику се исплаћује новчана накнада најкасније до десетог у мјесецу за претходни мјесец на основу извјештаја из става 3 овог члана.

Подстицајне мјере

Члан 11

Послодавац може самостално обезбиједити средства за исплату новчане накнаде из члана 10 став 1 овог закона.

У случају из става 1 овог члана, исплаћена средства се, на захтјев послодавца, признају као више плаћени порез из којег се могу измирити обавезе послодавца по основу других пореских обавеза, у складу са прописом органа државне управе надлежног за послове финансија.

На накнаду из става 1 овог члана и члана 10 овог закона не плаћају се порези, доприноси и друге дажбине прописане законом.

- **Право на здравствено осигурање**

Члан 12

Корисник за вријеме стручног оспособљавања остварује право на здравствено осигурање као незапослено лице.

S poštovanjem,

Sekretar Farmaceutске коморе CG

Biljana Savović, dipl.pravnik

069 178 224

020 621 298